

lleta que, baixant de la Roda, va a parar a les cases mateix; sobretot localitzant indrets que es troben vora el capdamunt o el capdavall del poble: *Còrrec de Ju 'l Lloc* (< de *dejús lo Lloc*), pron. *žullók*, a Arboçols; sobretot són molt repetides les expressions «*El Cim*» (o *El Cap*) del *Lloc* i «*El Fónze del Lloc*» (*fúnza*, a St. Feliu *fúnzu*): a Aiguatèbia, Sirac (*Cap*), St. Marçal, Palaldà, St. Feliu d'Amunt i Perestortes, 1959, 1960: és a dir allò mateix que *Capdevila* i *Soldevila, Irigoien* i *Iribarren, Uptown* i *Downtown* o *Netherton*.

A Ribagorça, on l'ús l'ha mantingut menys este-reotipat: *lo lók*, oposant-lo constantment a les partides del terme, a Lasquarri; al Sas de Cornudella, després d'explicar-me que d'aquell terme, de població tan disseminada, formen part Puimolal, St. Martí, Vilaplana, Ribera d'Avall, acabaven dient-me «encara hi ha altres *lòks*», referint-se als poblets d'Isclès i Soperuny; a Vilacarle declaraven que aquell era «un *lloc mol estenèu* (= molt estès 'de cases molt escampades'), i un parell de km aigües amunt (ja arran de la frontera aragonesa), a Torlarribera, ja usaven, amb aquest valor, *llugar* («La Poçina està *diçòz del luga*» 'dessota del poble'), 1957; igual a la Vall de Benasc, on em parlaven d'un camí «ta anà al *luga* d'Aneto»; a Urmella m'assenyalaven l'*Abauradò del luga*, eixint del poble (car n'hi ha més pel camí) i dividien el caseriu del poble en *El Cabo-Lluga* i *El Suelo-Lluga*; i fins a la grossa vila de Benasc s'ho apliquen a ells mateixos: durant les «Fiestes del *Lluga*», els «Mossos i mosses del *luga* volen ballar a tothora» (1965).

Queden rastres fins al Llobregat mj., com sigui que a Monistrol de Calders hi ha una barriada baixa del poble coneguda per *Lloc-Avall* (1935). Però en el domini valencià això es mantingué més, com ho mostra el fet que en comptes del que en el Princ. s'anomena pertot *El Poble Nou*, en terra valenciana s'ha format *Lloc-Nou* (tres municipis dits així entre Xúquer i Benicadell, com ara *Lloc-Nou de St. Jeroni*, prop de Gandia): denominació que ja devia quedar fixada centúries enrere, perquè vulgarment ho pronuncien *lañnáy* en tots eils; a Montserrat d'Alcalà, terme de molts regadius, la part d'horta més pròxima a la població s'anomena *L'Horta del Lloc* (1962).

Altrament, no hi ha res, en això, d'exclusiu a la nostra llengua, com sigui que tots pensem en l'ús paral·lel del cast. *lugar*, i de l'ast. *llugar*; però afegim-hi que el basc *lekhu* no sols significa «sitio, lieu» sinó que ja apareix: amb el sentit de 'poble, població' en Leizarraga (S. XVI); i és també occità: almenys, molt vivaç i popular, en gascó: no es diu altrament que *lòc* a la V. d'Arán, on el Terçó més ric i poblat, del capdavall, ha tingut sempre el nom tradicional d'*Es Quate-Lòcs* (Bossost, Lés, Bausén i Canejan); més al Nord d'allà ha decaïgut però ha quedat fixat en NLL com *Laujuzan*, del Gers, i ens informa Polge que encara es manté viu fins en alguna zona del NO. del departament, com la de Nogard (*Mél. Phil.* Gers. 1964, 12).

A les nostres Illes, degué restar més viu que enlloc. Només que allà s'ha mostrat tendència a aplicar-ho a les possessions o masos de la pagesia: potser ja és

això en el *Tirant de Galba*, com vol *AlcM*, si bé jo diria que és més aviat 'llogaret, agrupació petita de caseriu' (gradació: *llocs*, *masos* o *alqueries*, veg. més context, en Ag. IV, 8.10).

Molt viu no sols a Mallorca sinó a Menorca: «possessió, masia», AFerrer Ginart, *Rond.*, 221. A Mallorca s'usa també el diminutiu *lokét*, designant específicament una possessió no gran, però ja antiga: «això i allò, i després hi ha molts *lokéts*» Alaró (1963); si no m'enganyo no correspon mai a les propietats designades com *Can* ---, ² sinó a les que porten *Son* (*Sona* etc.) o bé denominacions no antropòniques: «què és *Son Barbot*? —És un *lokét*» (St. Llorenç des Cardassar); «*Sa Font* és un *lokét*» (Búger, mapa Mascará, 10C10) o es *Torrent-Fals* de Sta. Maria del Camí; a Banyalbufar tant *Son Sifre* (petit, no figura en aqueix mapa), com *Son Semutges* (que és important, Masc.) són «lloquets», 1963-4; a Artà, en canvi, diuen *lloguet* («*Sa Serra*» ho és), variant que *AlcM* documenta en un text (del Princ., sembla, on això avui s'ha perdut) de 1460, però *lloquet ha passat per ull a aquest dicc., tot i que, si no m'erro, també es diu a Menorca.

En català antic va aconseguir considerable extensió l'ús de *llogar m.*, com a perfecte sinònim de *lloc* (encara que en l'origen degué haver estat un adjectiu, provinent del ll. LOCALIS, amb la corrent dissimilació de líquides). O sigui igual procés que en castellà i en portuguès (*lugar*), mot que en aquestes llengües no sols s'ha mantingut sinó que ja en l'època arcaica va reemplaçar allà el continuador del ll. LOCUS (en portuguès triga més a imposar-se aquell, i *logo* continuà usant-s'hi com a sinònim de *lugar* en tota l'Edat Mitjana). La raó d'aqueix triomf no existia en català (on no tenim un adverbí corresponent al cast. *luego*, port. *logo*), i per això l'ús d'aquest sinònim, luxe ben superflu, es va eliminar entre nosaltres després de mj. S. XIV; també oc. ant. *logal m.* «lieu, place; demeure; terrain; occasion» (no sense algun cas de *logar m.*, en forma igual a la nostra). Però entre nosaltres això abans tingué prou vitalitat, i si fa no fa amb tots els mateixos papers que podem distingir en *lloc*.

L'acc. generalíssima, gairebé abstracta, de mera localitat: «tantost tres caxes fan fer / e fan-les omplir de aver; / prop Roma les an portades, / e aquí les an amagades: / cascuna meten en son *logar* / ---», *Set Savis* (v. 2141); «anam a Montsó --- e faem-hi parar un fenèvol --- e puys venc P. Martínez, fiyl de M. P. justícia d'Aragó e dix-nos que si Nós nos volíem levar d'aquel *loc*, que ells --- que-us farien dret --- e açò que assegurarien en poder dels bisbes, en manera que Nós ne deuríem ésser pagats: e que-ls donàssem un *logar* en què poguessen albergar, e acostar-s'ien a Nós, e axí tractar-s'ia -l feyt entre Nós e ells», Jaume I (*Cròn.*, § 402, Ag., 417).

Per algun passatge com aquest sembla que puguem intuir que es donaven a *loc* i *logar* valors un poc diferents, contrastants; però no veig si n'hem de deduir que era reservant *lloc* per al sentit de 'població' i servint-se de *llogar* per als altres (ço que seria l'oposat al que degué predominar després, si judiquem per *llo-*